

Damjan Kaurinović
Predsjednik Apelacionog suda
Brčko Distrikta BiH

POTVRĐIVANJE OPTUŽNICE I PRESUDE BEZ SUĐENJA

UVODNE NAPOMENE

Polovinom 2002. godine započela je ubrzana reforma krivičnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, koja je završena 01.03.2003. godine donošenjem i stupanjem na snagu Zakona o krivičnom postupku BiH, Krivičnog zakona BiH i Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka BiH. Republika Srpska, Federacija BiH i Brčko Distrikt BiH su istovremeno krenuli u postupak usaglašavanja, harmonizacije svojih krivičnih zakonodavstava sa zakonodavstvom na državnom nivou. Ovaj postupak je u završnoj fazi, a navedeni zakoni u entitetima i Brčko Distriktu BiH stupiće na snagu 01.07.2003.godine.

Centralno mjesto završene zakonodavne reforme pripada Zakonu o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), jer su najznačajnije promjene učinjene u krivičnoprocesnoj oblasti, preuzeta su i proširena neka zakonska rješenja iz Zakona o krivičnom postupku Brčko Distrikta BiH ("Sl. Glasnik Brčko Distrikta BiH" br. 7/2000 od 30.11.2000.godine), koja se prvi put uvode na ovim prostorima: istraga tužioca, direktno i unakrsno ispitivanje, potvrđivanje optužnice, izjašnjenje o krivici, sporazum o priznanju krivice, prethodni prigovori, postupak izdavanja kaznenog naloga, održavanje glavnih pretresa i donošenje odluka pred drugostepenim sudom bez mogućnosti vraćanja predmeta na ponovni prvostepeni postupak..., ali uvedena su i potpuno nova zakonska rješenja: davanje imuniteta svjedoku od strane tužioca, posebne istražne radnje tužioca, određivanje pritvora sa vremenskim ograničenjima kroz sve faze postupka, ispitivanje prvostepenih presuda samo u granicama žalbenih navoda, samo jedan vanredni pravni lijek – ponavljanje postupka, postupak protiv pravnih lica...

Praktično, usaglašeni Zakoni o krivičnom postupku entiteta (ZKP RS i ZKP FBiH) i Brčko Distrikta BiH (ZKP BDBiH) su specifična varijanta ZKP BiH pa su osnovna načela, osnovni pojmovi, faze krivičnog postupka, osnovni krivičnoprocesni instituti, drugostepeni i posebni postupci identični. Komparativna analiza postupka optuživanja i presuda bez suđenja pokazuje da su svi krivičnoprocesni zakoni prihvatili ista rješenja koja su najdirektnije uticala na povećanje efikasnosti i ekonomičnosti postupka, uz obavezno poštovanje svih prava optuženog, kao osnovnog krivičnoprocesnog subjekta.

OPTUŽNICA I ODLUČIVANJE PO OPTUŽNICI

(čl. 226-228 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.233-235 ZKP RS i čl.241-243 ZKP FBiH)

Tužilac podiže optužnicu kad tokom istrage nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizilazi **osnovana sumnja** da je osumnjičeni učinio krivično djelo. Radi se o osnovanoj sumnji višeg stepena, ali za razliku od pojma iz čl.20 ZKP BiH, ZKP BDBiH, ZKP RS i čl.21 ZKP FBiH, koji govori o sumnji zasnovanoj na prikupljenim dokazima, ovdje je sumnja zasnovana na **dovoljno dokaza**. Podizanjem optužnice odbrani se ne može više uskratiti pravo na pregledanje spisa i dokaza (čl.47 st.3 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.55 st.3 ZKP RS i čl.61 st.3 ZKP FBiH). Takođe, stranke imaju pravo predlaganja sudskog obezbjeđenja dokaza sudiji za prethodno saslušanje koji postupa u ovoj fazi postupka (čl.223 ZKP BiH, ZKP BDBiH i ZKP RS i čl.238 ZKP FBiH).

Sadržaj optužnice određuje čl.227 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.234 ZKP RS i čl.242 ZKP FBiH: naziv suda kome se upućuje, lične podatke osumnjičenog, činjenični opis djela, zakonski naziv krivičnog djela sa odgovarajućim članom krivičnog zakona, prijedlog o svim dokazima optužbe koje treba izvesti na glavnom pretresu, rezultat istrage predstavlja kratko obrazloženje sadržaja dokaza optužbe i materijal koji potkrepljuje navode optužnice, podrazumijeva materijalne dokaze, predmete, analize, testiranja itd. Jasno je da se jednom optužnicom može obuhvatiti više krivičnih djela ili više osumnjičenih pod istim uslovima kao kod spajanja postupka. O prijedlogu za određivanje pritvora odlučuje sudija za prethodno saslušanje koji postupa nakon podizanja optužnice i ima ovlaštenja kao sudija za prethodni postupak, dok o produženju ili ukidanju pritvora odlučuje vijeće - čl.135 ZKP BiH, čl.192 ZKP RS i čl. 149 ZKP FBiH.

Optužnica se **potvrđuje** ili **odbija** u cjelosti ili pojedine tačke optužnice, zavisno od sadržaja optužnice. Odluku donosi sudija za predhodno saslušanje, bez pozivanja i prisustva stranaka, u roku od 8 dana od dana prijema optužnice u sud. Ukoliko odbije sve ili pojedine tačke optužnice sudija za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja samo tužiocu bez prava na žalbu. Međutim, tužiocu ostaje mogućnost podizanja nove ili izmijenjene optužnice zasnovane na novim dokazima. Sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i materijale koje mu je dostavio tužilac i na osnovu njih utvrđuje postojanje osnovane sumnje, a ne na osnovu rezultata istrage koje obrazlaže tužilac i koji su suvišan element optužnice - čl. 227 st.1 tač.f) ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.234 st.1 tač. đ) ZKP RS i čl.242 st.1 tač. f) ZKP FBiH.

"Materijal" koji potkrepljuje navode optužnice je neodređen pojam, odnosno takođe nepotreban element optužnice - čl.227 st.1 tač. g) ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.234 st.1 tač.e) ZKP RS i čl.242 st.1 tač.g) ZKP FBiH, jer se može

podvesti "pod predmete koji služe kao dokaz" iz čl. 227 st.1 tač.e) ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.234 st.1 tač.d) ZKP RS i čl.242 st.1 tač.e) ZKP FBiH.

Nakon potvrđivanja pojedinih ili svih tačaka optužnice osumnjičeni dobija status optuženog što za posljedicu ima ograničenje određenih prava (čl.18 ZKP BiH, ZKP BDBiH, ZKP RS i čl.19 ZKP FBiH). Potvrđena optužnica se dostavlja optuženom i njegovom braniocu bez odlaganja, uz obavještenje da će u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice biti pozvan da se izjasni o krivici, namjeri podnošenja prethodnih prigovora i prijedlozima svojih dokaza koje treba izvesti na glavnom pretresu. Ako se osumnjičeni nalazi u pritvoru optužnica se dostavlja u roku od 24 sata po potvrđivanju.

Svakako, ni postupak potvrđivanja optužnice ne bi trebao trajati duže od 24 sata, ako je osumnjičeni u pritvoru.

Nakon odbijanja svih ili pojedinih tačaka u optužnici, tužilac može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja može biti zasnovana na novim dokazima. Praktično, nova ili izmijenjena optužnica mora biti zasnovana na novim dokazima jer je prethodna odbijena upravo zbog toga što sudija za prethodno saslušanje nije utvrdio postojanje osnovane sumnje. Ova optužnica se obavezno podnosi na potvrđivanje (čl.228 st.5 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.235 st.5 ZKP RS i čl.243 st.5 ZKP FBiH), za razliku od izmijenjene optužnice na glavnom pretresu koja se ne podnosi na potvrđivanje (čl.275 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl. 282 ZKP RS i čl.290 ZKP FBiH).

IZJAŠNENJE O KRIVICI

I RAZMATRANJE IZJAVE O PRIZNANJU KRIVICE

(čl.229-230 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.236-237 ZKP RS i čl.244-245 ZKP FBiH)

Izjavu o krivici optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužioca i branioca, bez obzira na vrstu krivičnog djela i propisanu kaznu (**nova obavezna odbrana pored slučajeva iz čl. 45 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.53 ZKP RS i čl.59 ZKP FBiH**), a izjava se unosi u zapisnik. Ovo je prvo, neposredno pojavljivanje optuženog pred sudom od kada je započeo krivični postupak protiv njega. Ako se optuženi ne želi izjasniti o krivici apsolutna je pretpostavka da poriče krivicu što se unosi u zapisnik - u pravilu tonski zapis (čl.155 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.66 ZKP RS i čl.169 ZKP FBiH). Ako se optuženi izjasni da je kriv sudija za prethodno saslušanje upućuje, dostavlja predmet sudiji/vijeću, radi zakazivanja ročišta za utvrđivanja postojanja uslova iz čl.230 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.237 ZKP RS i čl.245 ZKP FBiH. Da li se izjava o priznanju krivice upućuje sudiji pojedincu ili vijeću zavisi od propisane kazne za krivično djelo iz optužnice prema kojoj se određuje funkcionalna nadležnost suda. Dakle, predmet se upućuje novom sudiji, sudiji pojedincu ili vijeću sastavljenom od trojice sudija.

Nedostaje rok u kome mora postupiti sudija za prethodno saslušanje koji ne bi smio biti duži od 24 sata, najbolje odmah. Izjava o poricanju krivice se ne uzima u obzir kod odmjeravanja sankcije u slučajevima kad se prvobitna izjava o poricanju krivice promijeni u priznanje krivice tokom krivičnog postupka odnosno do završetka dokaznog postupka. Ako optuženi porekne krivicu sudija za prethodno saslušanje upućuje predmet sudiji ili vijeću radi zakazivanja glavnog pretresa u roku od 60 dana (može se produžiti za još 30 dana) od dana izjašnjenja o krivici odnosno odbacivanju izjave o krivici. Opet **nema roka** za upućivanje predmeta novom sudiji pojedincu odnosno vijeću osim "nakon unošenja izjave o poricanju krivice u zapisnik", ali svakako i poslije odbacivanja izjave o priznanju krivice, jer u oba slučaja dolazi do zakazivanja glavnog pretresa odnosno suđenja.

Poštovanje rokova i hitno postupanje ostavljaju sudu dovoljno vremena za izricanje prvostepene presude, jer nakon potvrđivanja optužnice pritvor može trajati najduže jednu godinu (čl.137 st.2 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.194 st.2 ZKP RS i čl.151 st.2 ZKP FBiH). Ako se izjašnjenje o krivici daje u roku od 15 dana od dana dostavljanja potvrđene optužnice, ako nema rokova za upućivanje predmeta sudiji odnosno vijeću, ako nema roka u kome sudija/vijeće mora razmotriti izjavu o priznanju krivice, ako se glavni pretres zakazuje u roku od 60 dana od dana izjašnjenja o krivici ili konačne odluke suda o prihvatanju ili odbacivanju izjave o priznanju krivice onda prvostepenom sudu ostane nekoliko mjeseci manje vremena od maksimalnih godinu dana za izricanje prvostepene presude!

Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivice sud (sudija pojedinac/vijeće) provjerava više kumulativno postavljenih elemenata:

a) da li je izjava data **dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem** (priznanje mora biti potpuno i nedvosmisleno, svjesno i bez sumnje u računljivost optuženog, optuženi mora da zna da se odriče prava na suđenje i da razumije da se čitav postupak svodi na pretres za izricanje krivične sankcije), optuženom se prezentuju sve zakonske posljedice priznanja krivice, prije svega izricanje adekvatne krivične sankcije, oduzimanje predmeta ili imovinske koristi, uključujući i obavezu plaćanja imovinskopravnog zahtjeva i troškova krivičnog postupka.

b) da li postoji **dovoljno dokaza o krivici optuženog**, što je tužilac utvrdio prilikom podizanja optužnice, a sudija za prethodno saslušanje prilikom potvrđivanja optužnice. Međutim, sa dovoljno dokaza i materijala utvrđivala se osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, a sada se govori o krivici optuženog što podrazumijeva da je optuženi krivično djelo učinio sa umišljajem ili iz nehata i da je računljiv.

Ako se prihvati izjava o priznanju krivice to se konstatuje u zapisnik i određuje termin glavnog pretresa za izricanje krivične sankcije, najkasnije u roku od 3 dana ili odmah. **Dakle, krivična sankcija mora biti izrečena u roku od najduže 3 dana po prihvatanju izjave o priznanju krivice, a pretres za izricanje krivične sankcije zakazuje i vodi sudija pojedinac odnosno vijeće koje je razmatralo i prihvatilo izjavu o priznanju krivice.**

Ako sud odbaci izjavu o priznanju krivice o tome se obavještavaju stranke i konstatuje u zapisnik, a izjava o priznanju ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku zbog čega se **predmet dostavlja novom sudiji ili vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa.**

Dakle, potvrđivanje optužnice, izjašnjenje o krivici i razmatranje izjave o priznanju krivice su obavezne faze krivičnog postupka u kojima aktivnu ulogu ima sud. Zbog zaštite prava optuženog obavezno je prisustvo branioca prilikom davanja izjave o priznanju krivice pred sudijom za prethodno saslušanje. Ovaj vid obavezne odbrane i prisustvo branioca podrazumijeva se i prilikom razmatranja izjave o priznanju krivice iako se eksplicitno ne navodi u čl. 230 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.237 ZKP RS i čl.245 ZKP FBiH. Svako drugačije tumačenje povrijedilo bi pravo na odbranu optuženog, tim prije što se optuženi odriče prava na suđenje, a time i svih prava koja mu pripadaju na glavnom pretresu tokom dokaznog postupka.

Naravno, protiv presude donesene na osnovu priznanja dozvoljena je žalba, ali samo zbog odluke o krivičnoj sankciji **jer suprotno tumačenje negira postojanje i svrhu izjave o priznanju krivice, kao prvog načina donošenja presude bez suđenja.**

PREGOVARANJE O KRIVICI

(sporazum o priznanju krivice, sudska nagodba)

(čl.231 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.238-239 ZKP RS i čl.246 ZKP FBiH)

Krajnji cilj pregovaranja o krivici je zaključenje sporazuma o priznanju krivice, ugovora u pismenom obliku koji sačinjavaju tužilac, osumnjičeni odnosno optuženi i njegov branilac. Ponovo je obavezno učešće branioca (**obavezna odbrana**) bez obzira na težinu krivičnog djela, zbog zaštite interesa i prava optuženog u krivičnom postupku. **Učešće suda je potpuno isključeno u fazi pregovaranja.** Sporazum se može sačiniti u svakoj fazi krivičnog postupka i za sva krivična djela, bez obzira na propisanu kaznu. Predmet sporazuma su uslovi pod kojima osumnjičeni/optuženi priznaje krivicu, a oni se prvenstveno odnose na vrstu i visinu krivične sankcije. Može se dogovoriti izricanje kazne ispod

zakonskog minimuma primjenom odredbi o ublažavanju kazne, blaža vrste kazne (novčana kazna umjesto kazne zatvora) ili blaža vrsta krivične sankcije (uslovna osuda umjesto kazne zatvora ili novčane kazne). Zakon ne ograničava pregovarače da sankciju precizno odrede (npr. 6 mjeseci zatvora), što znači da se mogu dogovoriti i kazneni okviri prema ustaljenoj sudskoj praksi, čime se smanjuje rizik od odbacivanja sporazuma.

Isto tako, prije upućivanja optužnice na potvrđivanje (čl.232 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.240 ZKP RS i čl.247 ZKP FBiH) pregovarače ništa ne sprečava da dogovore blažu pravnu kvalifikaciju krivičnog djela iz optužnice ili povlačenje pojedinih tačaka optužnice kako bi se stvorili zakonski uslovi za izricanje blaže krivične sankcije.

Sporazum usvaja, bolji je termin **prihvata** jer se koristi u svim ostalim situacijama ili **odbacuje** sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija pojedinac ili vijeće, zavisno u kojoj se fazi postupka podnese. Tek kad se sporazum sačini u pismenoj formi i dostavi sudu na razmatranje počinje učestće suda u ovom postupku.

Prilikom razmatranja sporazuma sud (sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija pojedinac odnosno vijeće) provjerava takođe više kumulativno postavljenih uslova :

- a) da li je do sporazuma došlo dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, mogućim posljedicama itd., odnosno iste uslove kao kod izjave o priznanju krivice.
- b) drugi dio provjeravanja je takođe isti kao kod izjave o priznanju krivice i tiče se postojanja dovoljno dokaza o krivici osumnjičenog/optuženog.
- c) **treći element** je specifičan i odnosi se na potpuno razumijevanje optuženog da se sporazumom o priznanju krivice **odriče prava na suđenje i prava na žalbu** zbog odluke o krivičnoj sankciji koja će mu se izreći u skladu sa zaključenim sporazumom. Jasno je da je isključena mogućnost podnošenja žalbe po ostalim žalbenim osnovima, imajući u vidu da je optuženi nedvosmisleno priznao krivicu i svjesno se odrekao prava na suđenje.

Ovo je drugi i najefikasniji način donošenja presude bez suđenja koja izricanjem krivične sankcije istovremeno postaje pravnosnažna. Istina, tužiocu nije eksplicitno uskraćeno pravo na podnošenje žalbe, ali ukoliko bi žalba bila izjavljena istu bi valjalo odbaciti kao nedozvoljenu, pozivanjem na pravo na pravično suđenje, ravnotežu između prava optužbe i prava odbrane odnosno

jednakost stranaka u postupku – direktna primjena čl.6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda na osnovu čl.II st.2 Ustava BiH.

U slučaju prihvatanja sporazuma dalji postupak je identičan kao kod izjave o priznanju krivice. Pretres za izricanje sankcije, predviđene sporazumom o priznanju krivice (određene precizno ili okvirno), mora se održati u roku od 3 dana. **U svakom slučaju sudi novi sudija pojedinac/vijeće, jer krivičnu sankciju učinocu krivičnog djela može izreći samo nadležan sud** (čl.2 st.3 ZKP BiH, ZKP BDBiH, ZKP RS i ZKP FBiH), dok je sudija za prethodno saslušanje isključen iz suđenja (čl.233 st.3 ZKP BiH, čl.241 st.3 ZKP RS i čl.248 st.3 ZKP FBiH). Međutim, ako je do sporazuma došlo u toku trajanja glavnog pretresa ne postoje procesne smetnje da taj sudija ili vijeće izrekne krivičnu sankciju predviđenu sporazumom. Ako se pak sporazum odbaci postupak se nastavlja po pravilima koja važe za fazu postupka u kojoj je započeto pregovaranje o krivici.

Naravno, prilikom sačinjavanja sporazuma prije potvrđivanja optužnice pregovarači moraju imati u vidu da se na osnovu sporazuma donosi osuđujuća presuda i da sporazum mora sadržavati podatke iz čl.285 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.291 ZKP RS i čl.300 ZKP FBiH. U suprotnom, sudija za prethodni postupak će prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice takav sporazum odbaciti, jer se ne mogu provjeriti uslovi priznanja krivice iz čl.238 ZKP RS. Priznanje krivice u slučaju odbacivanja sporazuma ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, ali će poteškoće stvarati situacija kada do pregovora dođe na glavnom pretresu, najkasnije do završetka dokaznog postupka, kada se sudija/vijeće upozna sa priznanjem i uslovima priznanja krivice. Ovo je okolnost koja izaziva razumnu sumnju u nepristrasnost suda.

Obavezno prisustvo branioca optuženog tokom čitavog postupka pregovaranja je neminovno zbog odricanja optuženog od njegovih najznačajnijih prava koja su predviđena zakonom, ustavom i međunarodnim standardima u oblasti zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Termini i pojmovi osumnjičeni odnosno optuženi, sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija (pojedinac) i vijeće, zakonski potvrđuju mišljenje da je sudsku nagodbu moguće postići u svakoj fazi krivičnog postupka, od istrage do završetka dokaznog postupka na glavnom pretresu.

O rezultatima pregovaranja o krivici sud uvijek obavještava oštećenog.

ZKP RS, za razliku od ostalih zakona, institut pregovaranja o krivici nepotrebno normira u dva člana zakona. Naslov čl. 239 ZKP RS : "Odluke suda o priznavanju krivice" ne odgovara njegovom sadržaju, pa je ovaj član trebalo spojiti sa čl.238 ZKP RS. Uostalom, trebalo je slijediti princip koji je primijenjen u čl.237 ZKP RS - Razmatranje izjave o priznanju krivice - gdje su u jednom članu propisani

elementi razmatranja izjave o priznanju krivice i odluke suda o prihvatanju ili odbacivanju izjave o priznanju krivice.

POVLAČENJE OPTUŽNICE

(čl.232 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.240 ZKP RS i čl.247 ZKP FBiH)

Ovo je pravo tužioca koje, bez odobrenja, može koristiti do potvrđivanja optužnice, a nakon toga, pa sve do početka glavnog pretresa, mora dobiti prethodno odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu. Vjerovatno se misli na pismeni zahtjev sa kratkim razlozima na koji se daje odobrenje takođe u pismenoj formi ili se obje radnje završe na jednom saslušanju uz zvučni zapis. Sud donosi rješenje kojim krivični postupak obustavlja, o čemu se stranke i oštećeni odmah obavještavaju. Dakle, u pitanju je odluka suda protiv koje je žalba praktično dozvoljena, jer osobe čija su prava povrijeđena imaju uvijek pravo na žalbu (čl. 318 ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl.325 ZKP RS i čl. 333 st.1 ZKP FBiH).

Povlačenje optužnice prije potvrđivanja ne predstavlja presuđenu stvar pa tužilac uvijek može podići novu optužnicu, dok to pravo gubi ako do povlačenja dođe nakon potvrđivanja optužnice i obustave krivičnog postupka, kao i kod odustanka od optužnice na glavnom pretresu (čl.283 st.1 tač.c) ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl.289 st.1 tač.v) ZKP RS i čl.298 st.1 tač. c) ZKP FBiH).

RAZLOZI ZA PRIGOVOR I ODLUKA O PRIGOVORU (Prehodni prigovori)

(čl.233 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.241 ZKP RS i čl.248 ZKP FBiH)

Prehodnim prigovorima se :

- a) osporava nadležnost; praktično samo stvarna nadležnost na koji se pazi tokom čitavog postupka, dok se prigovor mjesne nadležnosti ne može isticati poslije potvrđivanja optužnice - čl.28 st.2 ZKP BDBiH, čl.34 st.3 ZKP RS i čl.36 st.3 ZKP FBiH.
- b) ukazuje na formalne nedostatke u optužnici; optužnica mora sadržavati sve podatke iz čl.227 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.234 ZKP RS i čl.242 ZKP FBiH, pa ako neki zakonski elemenat nedostaje to je osnov za podnošenje prigovora (npr. nije navedeno vrijeme izvršenja krivičnog djela, a sumnja se u zastarjelost krivičnog gonjenja).
- c) osporava zakonitost dokaza ili dobijenog priznanja; (npr. pretresanje stana, prostorija i lica izvršeno poslije 21 sat - čl.59 ZKP BiH i ZKP BDBiH,

čl.123 ZKP RS i čl.73 ZKP FBiH, posebne istražne radnje određene za krivična djela koja ne spadaju u grupu krivičnih djela iz čl.117 ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl.227 ZKP RS i čl.131 ZKP FBiH, osumnjičeni ispitan bez prethodne pouke o njegovim pravima iz čl.78 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.142 ZKP RS i čl.92 ZKP FBiH).

- d) zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka; u smislu čl.25-26 ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl. 30-31 ZKP RS i 32-33 ZKP FBiH.
- e) osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branioca na osnovu čl.46 st.1 ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl.54 ZKP RS i čl.60 ZKP FBiH tj. besplatna odbrana zbog slabog imovnog stanja.

Rok za podnošenje prethodnih prigovora je 15 dana od dana uručenja optužnice. Ovaj rok praktično često istekne i optuženom se neopravdano uskrati ovo pravo. Naime, optuženi se u roku od 15 dana poziva da bi se izjasnio o krivici, namjeri podnošenja prethodnih prigovora i o svojim dokazima, a optužnica mu je već uručena - čl.228 st.4 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.235 st.4 ZKP RS i čl.243 st.4 ZKP FBiH. Poslije ovog slijedi postupak prihvatanja ili odbacivanja izjave o priznanju krivice koji zakonom nije vremenski ograničen, tako da rok od 15 dana sigurno ističe. **Dakle, očigledno je da bi se rok za podnošenje prethodnih prigovora morao računati od dana donošenja odluke o prihvatanju ili odbacivanju izjave o priznanju krivice!**

O svim prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje, a protiv njegove odluke žalba nije dozvoljena. Međutim, neophodno je, još u ovoj fazi postupka, definitivno razjasniti koji dokazi optužbe/odbrane mogu biti korišteni na glavnom pretresu, a koji ne, da li su svi dokazi pribavljeni na zakonit način? Konačnu ocjenu o tome teško može donijeti sudija za prethodno saslušanje bez prava na žalbu druge strane. Zbog toga je jedino ZKP BDBiH dozvolio žalbu protiv odluke sudije za prethodno saslušanje o prethodnim prigovorima, ali samo ako se osporava zakonitost dokaza ili dobijenog priznanja - čl.233 st.3 ZKP BDBiH.

Odluka o prethodnim prigovorima mora biti donesena do dostavljanja predmeta sudiji/vijeću radi zakazivanja glavnog pretresa.

POSTUPAK IZDAVANJA KAZNENOG NALOGA

(čl. 334-339 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.340-345 ZKP RS i čl.349-354 ZKP FBiH)

Ovo je **treći način donošenja presude bez suđenja**, ali dvostruko ograničen, na krivična djela sa propisanom kaznom do pet godina zatvora ili novčanom kaznom i krivičnim sankcijama ili mjerama: novčana kazna, uslovna osuda,

oduzimanje imovinske koristi ili oduzimanje predmeta, stim da novčana kazna ne može biti veća od 50.000 KM.

Sudija pojedinac odbacuje zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako nisu ispunjeni zakonski uslovi iz čl. 335 ZKP BiH i ZKP BDBiH, čl.341 ZKP RS i čl.350 ZKP FBiH (postoji osnov za spajanje postupka, u pitanju teže krivično djelo, predložena kazna zatvora). Na rješenje o odbačaju zahtjeva dozvoljena je žalba. Ukoliko nema dovoljno osnova za izricanje predložene krivične sankcije nastavlja se redovan postupak, pa se optužnica prosleđuje na postupak potvrđivanja.

Ako optuženi negira krivicu ili stavi prigovor na optužnicu, dalji postupak se nastavlja u skladu sa zakonom (o prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje), a sudija zakazuje glavni pretres u roku od 30 dana. Očigledno je da bi u ovom slučaju morao suditi "**novi sudija**" jer je prethodni sudija preduzimao radnje iz nadležnosti sudije za prethodno saslušanje - potvrdio optužnicu. Dakle, optuženi mora imati ista prava u identičnoj procesnoj situaciji, bez obzira da li tužilac u optužnici postavi zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ili ne!

Ako se zahtjev prihvati optužnica se potvrđuje i zakazuje saslušanje optuženog na kome se utvrđuje da li je ispoštovano njegovo pravo na odbranu da ga zastupa branilac, da li je razumio optužnicu i zahtjev za izricanje krivične sankcije/mjere, predočiti dokaze optužbe i pozvati ga na izjašnjenje o dokazima optužbe, izjašnjenje o krivici i na kraju izjašnjenje o predloženoj krivičnoj sankciji/mjeri. Ukoliko optuženi prizna krivicu i prihvati predloženu krivičnu sankciju/mjeru iz optužnice, sudija pojedinac prvo utvrđuje krivicu tako što optuženog oglašava krivim i presudom izdaje kazneni nalog u skladu sa optužnicom. **Ovo je posebno efikasan i ekonomičan postupak koji vodi i završava samo jedan sudija.**

Presuda sadrži iste podatke kao u čl.285 ZKP BiH, ZKP BDBiH, čl.291 ZKP RS i čl.300 ZKP FBiH, stim što se obrazloženje svodi na kratke razloge opravdanosti izdavanja kaznenog naloga. Žalba je dozvoljena u roku od 8 dana, a praktično se može izjaviti samo zbog odluke o krivičnoj sankciji, s obzirom da je krivica priznata. Plaćanje novčane kazne ne znači i odricanje prava na žalbu.

Brčko, maj/jun 2003. godine.